

Rapport

Datum: 13 november 2007
Rapportnummer: 2007/253

Klacht

Verzoeker klaagt over de wijze waarop ambtenaren van het regionale politiekorps Limburg Zuid na een voetbalwedstrijd in Kerkrade op 9 mei 2004 tegen hem zijn opgetreden.

Verzoeker klaagt er met name over dat de politieambtenaren:

- hem zonder voorafgaande waarschuwing hebben aangehouden wegens het opzettelijk niet voldoen aan een bevel of vordering;
- disproportioneel geweld tegen hem hebben aangewend.

Voorts stelt de Nationale ombudsman - met gebruikmaking van de in de Algemene wet bestuursrecht neergelegde bevoegdheid tot onderzoek uit eigen beweging - een onderzoek in naar de wijze waarop de klachtbrief van verzoeker over het voorgaande is afgehandeld en met name of hierbij is gehandeld conform hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 9 mei 2004 vond in Kerkrade de voetbalwedstrijd tussen Roda JC en Vitesse plaats. Na afloop van deze wedstrijd besloot de algemeen commandant dat de Roda-supporters het bij het stadion gelegen parkeerterrein P7 pas mochten verlaten nadat de bussen met Vitesse-supporters waren vertrokken. Om de ter plaatse aanwezige verkeersregelaars bij de afsluiting van het parkeerterrein te assisteren, begaven onder meer politieambtenaren F. en Px, beiden met een surveillancehond, zich ter plaatse.
2. Vanuit de bussen met de Vitesse-supporters werd met diverse voorwerpen (waaronder volle bierblikjes) naar de Roda-supporters op de parkeerplaats gegooid. Daarop ontstond onder de Roda-supporters enig tumult. Uiteindelijk kwam het tot ongeregelheden waarbij een aantal supporters werd aangehouden. Verzoeker was één van hen. Blijkens het van het incident opgemaakte proces-verbaal van bevindingen, werd verzoeker aangehouden omdat hij een gegeven ambtelijk bevel niet had opgevolgd c.q. het verrichten van een ambtshandeling had belemmerd, zoals strafbaar gesteld in artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 1.). Bij de aanhouding van verzoeker werd politiehond "Nero" ingezet. Verzoeker werd gebeten in zijn linker- en rechterarm. Aan het bijtincident hield verzoeker verder een kapotte jas, trui en broek over.
3. Op 27 december 2004 ontving verzoeker bericht van de officier van justitie te Maastricht dat de strafzaak tegen hem was geseponeerd wegens gebrek aan voldoende wettig bewijs.

4. Bij brief van 7 juli 2006 wees de verzekeraar van de korpsbeheerder het verzoek om schadevergoeding van verzoeker af.

I. Ten aanzien van de aanhouding van verzoeker

Bevindingen

1. Verzoeker geeft aan dat hij na afloop van de voetbalwedstrijd naar zijn op parkeerplaats 7 geparkeerde auto is gegaan. Daar aangekomen zag hij verschillende politieambtenaren staan. Ook stonden er meerdere supporters op toestemming te wachten om te mogen vertrekken. Op een gegeven moment zag verzoeker dat een oudere man werd aangehouden en daartoe naar de grond werd gedrukt. Uit ongeloof over dit in verzoekers ogen onterechte politieoptreden, stak hij zijn handen in de lucht en riep hij iets in de trant van "wat een geouwehoer is dit allemaal". Direct daarop zag hij een politieagent met een hond op zich afkomen. Zonder enige waarschuwing werd de hond op hem losgelaten. Verzoeker trachtte daarop naar links uit te wijken maar de hond beet zich in zijn rechterarm vast. Vervolgens werd verzoeker door verschillende politieagenten naar de grond gewerkt. Pas enige tijd later werd de hond van verzoeker afgehaald. Aan het incident hield verzoeker bijtewonden in zijn arm en beschadigde kleding over.

2. Blijkens het op 9 mei 2004 opgemaakte proces-verbaal van verhoor heeft verzoeker verklaard dat hij op het moment dat hij riep dat de aangehouden oudere man niets had gedaan, mogelijk zijn arm in de lucht had geheven. Hij was echter beslist niet in de richting van de man gelopen. Ook ontkende hij in de richting van de politieambtenaren te zijn gelopen of een slaande beweging in hun richting te hebben gemaakt dan wel te hebben geprobeerd de aangehouden man los te trekken. Verder gaf verzoeker aan niet te hebben gehoord dat hij zich moest verwijderen en verklaarde hij dan ook niet te begrijpen waarom hij was aangehouden.

3. Medeverdachte H. heeft tijdens zijn verhoor op 9 mei 2004 onder meer verklaard dat hij zag dat vanuit de bussen met Vitesse-supporters met blikjes en asbakken werd gegooid naar de op parkeerterrein P7 geparkeerde auto's. Omdat zijn auto daar ook stond, liep hij naar zijn auto. Daar aangekomen zag hij politieagenten met paarden en honden in de weer. Hij zei toen tegen de politieambtenaren dat ze moesten oppassen dat er geen schade aan zijn auto zou ontstaan. Daarop zei een politieagent met een hond tegen hem: "Kom weggaan jij, zeikerd". H. zei daarop dat hij eerst naar zijn auto wilde kijken. De politieagent herhaalde nogmaals dat H. een zeikerd was en dat hij moest vertrekken. Daarop zei H. tegen de agent dat hij een klootzak was. De politieagent deelde H. vervolgens mee dat hij was aangehouden. Volgens H. bemoeide vervolgens "een omstander, die later ook door een hond werd gebeten, zich ermee. Deze omstander wilde hem van de politieman losrukken en riep dat hij niets had gedaan."

4. Tijdens het door de politie ingestelde interne onderzoek naar het incident, verklaarde H. met betrekking tot de aanhouding van verzoeker overigens dat hij hetgeen hij daarover tijdens zijn eerdere verhoor als verdachte had verklaard, niet zelf had gezien. Hij had dit gehoord van een andere supporter die samen met hem in het politiebusje zat. Van verzoekers aanhouding en de aanleiding had hij ook helemaal niets kunnen zien omdat hij daar met zijn rug naartoe stond.

5. Uit het door politieambtenaren F. en Px op 9 mei 2004 opgemaakte verslag van bevindingen komt het volgende beeld naar voren.

Op last van de algemeen commandant begaven politieambtenaren F. en Px. zich naar parkeerplaats P 7. Daar moesten zij de parkeerregelaars assisteren bij het afsluiten van de parkeerplaats totdat de bussen met Vitesse-supporters waren vertrokken. De Roda JC supporters uitten hun ongenoegen over het feit dat zij moesten wachten op het vertrek van de Vitesse-supporters. F. en Px zagen vervolgens dat uit de bussen met blikken bier naar de Roda JC supporters werd gegooid. Daarop werd door de bereden politie een charge uitgevoerd. F. en Px wilden hun collega's hulp bieden en liepen hun kant op. F. bevond zich op een gegeven moment tussen een aantal geparkeerde auto's en hoorde dat een man tegen hem zei: "Ik heb mijn auto hier staan en als daar iets aankomt dan heb jij pech ventje, denk daar maar aan." Daarop zei F. tegen de man in Limburgs dialect dat hij niet moest zeiken. De man riep daarop: "Wat zeiken, jij kut eikel, nu sta je daar met je hond, klootzak. Kom maar eens zonder hond dan stel je ook niets meer voor". Het publiek begon zich er vervolgens ook mee te bemoeien waarop F. tegen de man zei dat hij weg moest gaan en anders zou worden aangehouden. Toen de man daarop klootzak tegen F. zei, hield hij de man aan. Op het moment dat F. en Px de aangehouden verdachte naar de politieauto wilden brengen, zagen zij de menigte dreigend op hen afkomen. Px heeft de menigte daarop toegeschreeuwd dat zij zich moest verwijderen. Px zag vervolgens uit de menigte een man met opgeheven arm richting F. rennen. De man maakte daarbij een slaande beweging richting F. en plaatste een gebalde vuist in de richting van het gelaat van F. Omdat F., aldus Px, omringd werd door voetbalsupporters en dus geen kant op kon, zette Px de diensthond in om deze man aan te houden. De man is door de hond gebeten en hield daaraan bijtewonden in zijn beide armen en been over.

6. Politieambtenaar Px verklaarde tijdens het interne onderzoek van de politie dat hij en F. op een gegeven moment naar de bereden politie zijn gelopen omdat die zich in een benarde positie bevond. Voor hen verzamelde zich een groep van ongeveer dertig mensen. Deze groep probeerde zich in de richting van de bussen te begeven waarop Px meerdere malen heeft geschreeuwd dat de groep zich moest verwijderen in de richting van de Hornbach. De groep reageerde niet en nam een agressieve houding aan. F. en Px zijn daarop dicht bij elkaar gaan staan waarna het hen lukte de groep enigszins terug te dringen. Toen zijn collega F. later verdachte H. aanhield, kwam de menigte weer naar voren. Eén persoon maakte zich los uit de groep, liep in de richting van F. en maakte daarbij wilde gebaren. Op het moment dat die man F. op ongeveer anderhalf, twee meter

was genaderd zag hij dat deze man zijn rechter gebalde vuist ophief. Daarop hoorde Px de man zich afvragen wat de bedoeling van de aanhouding was, waarop Px besloot de hond in te zetten. De hond zat aan de lijn en beet verzoeker vervolgens in zijn rechterarm. Omdat het volgens Px allemaal zo snel ging, had hij geen commando kunnen geven. Ook had hij geen gelegenheid gehad verzoeker te waarschuwen. Nadat verzoeker naar de grond was gebracht en door een collega was geboeid, gaf hij de hond tweemaal het commando los, waarna de hond los liet.

Op het politiebureau was verzoeker onderzocht door een GGD-arts die constateerde dat verzoeker in beide armen een beetwond, en een kneuzing aan zijn been had. Verzoeker is vervolgens voor behandeling naar het ziekenhuis overgebracht.

7. Tijdens het interne onderzoek verklaarde F. dat hij verdachte H. heeft aangehouden waarbij twee collega's hem te hulp schoten. Wat Px intussen deed heeft hij niet gezien. Het eerstvolgende moment dat hij Px zag, zat deze op hooguit twee tot drie meter van hem geknield naast een man die op de grond lag. Later begreep hij van Px dat deze man had geprobeerd hem te slaan. Hij had daar niets van gezien. Hij is daarop naar Px gelopen en hoorde hem de hond het commando "los" geven. De hond liet echter niet los waarop twee agenten te hulp schoten. De hond liet toen alsnog los.

8. Politieambtenaar S. verklaarde tijdens het interne onderzoek onder meer dat hij zijn collega F. op een gegeven moment tegen een man (verdachte H.; N.o.) heeft horen zeggen dat deze achteruit moest gaan. Daarop werden er over een weer opmerkingen gemaakt. Uiteindelijk werd deze man door F. aangehouden. Omdat F. deze verdachte moeilijk onder controle kreeg, is S., en later zijn collega O., op F. afgelopen waarna zij de verdachte gedrieën naar de politiebus brachten. Px stond op dat moment nog tussen de auto's. Hij verklaarde niets te hebben gemerkt van een supporter die tussen F. en de aangehouden man in is komen staan. Van de aanhouding van verzoeker heeft hij ook niets gezien. Dat moet achter zijn rug hebben plaatsgevonden; op dat moment stonden zij namelijk met de rug naar de menigte toe.

9. Politieambtenaar B. verklaarde tijdens het interne onderzoek dat hij tijdens de schermutselingen die kort vóór of tijdens de charge ontstonden, in een flits een man op de grond zag liggen die door een hond werd gebeten. Daarbij stond verbalisant Px. De man lag op enkele open vakken van de parkeerplaats en niet in de nabijheid van de geparkeerde auto's. De aanleiding van deze aanhouding had hij niet gezien. Hij is daar toen naar toe gelopen en heeft V. de opdracht gegeven te assisteren bij de aanhouding. Hij zag dat V. de verdachte losliet waarna Px de hond het commando "los" gaf. De hond gaf hieraan, alsmede aan de daaropvolgende bevelen van Px om de man los te laten, geen gevolg. Politieagent Q. heeft de hond daarop tussen de achterpoten opgetild waarna deze de man alsnog losliet.

10. De klachtencommissie stelde vast dat verbalisant Px klager niet had gewaarschuwd of gesommeerd zich te verwijderen alsmede dat verzoeker was aangehouden wegens overtreding van artikel 184 van het Wetboek van Strafrecht. Verder overwoog de klachtencommissie dat de verklaringen van verzoeker en de verbalisant op het punt van de afstand waarop verzoeker zich ten opzichte van politieambtenaar F. bevond, tegenover elkaar stonden. Uit de stukken bleek de commissie niet van een situatie waarbij het voor politieambtenaar Px onmogelijk was verzoeker te bevelen zich te verwijderen. Gelet hierop achtte de klachtencommissie het politieoptreden op dit punt niet behoorlijk.

11. In reactie op deze klacht liet de korpsbeheerder weten dat hij bleef bij zijn tijdens de interne klachtenprocedure ingenomen standpunt, inhoudende dat het politieoptreden rechtmatig en proportioneel was. Hoewel klager volgens de korpsbeheerder niet persoonlijk was gewaarschuwd, maakte hij deel uit van de menigte die volgens het door F. en Px opgemaakte proces-verbaal van bevindingen was gesommeerd te vertrekken.

Beoordeling

12. Het aanhouden van een persoon alsmede het overbrengen en ophouden van die persoon op het politiebureau is een vorm van vrijheidsontneming. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen. In artikel 15 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 2.) is het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming neergelegd. Dat verbod brengt mee dat de politie alleen in de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen iemand mag staande houden, aanhouden en ophouden op het politiebureau. In geval van ontdekking op heterdaad bepaalt artikel 53 Sv dat een politieambtenaar bevoegd is om een verdachte van een strafbaar feit aan te houden en voor verhoor over te brengen naar het politiebureau (zie Achtergrond, onder 3.). Artikel 27 Sv omschrijft de verdachte als degene te wiens aanzien uit feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een ernstig vermoeden, maar eist wel dat het vermoeden van schuld moet steunen op feiten en omstandigheden en dat dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten redelijk dient te zijn.

13. Politieambtenaar Px hield verzoeker aan wegens het overtreden van het bepaalde in artikel 184 Sr. In dit artikel worden twee strafbare feiten strafbaar gesteld, namelijk - kort gezegd - het niet-opvolgen van een ambtelijk bevel én het beletten van een ambtshandeling. Hoewel in het proces-verbaal van aanhouding van verzoeker staat vermeld dat hij is aangehouden "terzake niet voldoen aan bevel/vordering" staat in het meldingsformulier geweldsaanduiding vermeld dat verzoeker werd aangehouden ter zake het belemmeren van een ambtshandeling. In het hiernavolgende zal dan ook worden beoordeeld of er voldoende reden was verzoeker voor één van de in artikel 184 genoemde strafbare feiten aan te houden.

13.1. Voor het kunnen aanhouden op grond van het niet-opvolgen van een bevel, is niet alleen vereist dat vast komt te staan dat een dergelijk bevel is gegeven maar ook dat aannemelijk is dat de verdachte zich van dit bevel bewust is geweest. In het proces-verbaal van bevindingen staat in dit kader vermeld dat, op het moment dat politieambtenaren F. en Px verdachte H. in achterwaartse richting naar de politieauto wilden brengen, de menigte dreigend op hen afkwam, waarop Px de menigte luid toeriep dat zij zich moest verwijderen in de richting van de Roda JC ring. Daarop zou verzoeker zich uit de groep hebben losgemaakt en met opgeheven arm richting F. zijn gerend.

Tijdens het interne onderzoek verklaarde Px op dit punt dat hij, nadat hij en F. ter assistentie naar de bereden politie waren toegelopen, de menigte (die op ongeveer drie meter afstand stond) meerdere malen had toegeschreeuwd dat zij zich in de richting van de Hornbach moest verwijderen. Het lukte hun de groep enigszins terug te dringen, waarbij de honden werden gebruikt om het publiek op afstand te houden. Later ontstaat er dan onenigheid tussen verbalisant F. en H. waarop F. besluit H. aan te houden. Volgens Px kwam de groep daarop weer naar voren waarbij verzoeker zich uit de groep losmaakte. Verzoeker kwam daarop met opgeheven arm richting F. rennen, aldus Px, waarbij hij een slaande beweging in de richting van F. maakte. Px zag vervolgens dat verzoeker een gebalde vuist richting het gelaat van F. hield. Om ervoor te zorgen dat F. niet door verzoeker werd aangevallen, besloot hij de surveillancehond in te zetten en verzoeker aan te houden. Omdat het zo snel ging had hij geen tijd gehad een commando te geven of verzoeker te waarschuwen.

13.2. De verklaringen van Px over het moment waarop de menigte is gevorderd zich te verwijderen lopen uiteen. In het proces-verbaal van bevindingen staat vermeld dat dit ná de aanhouding van H. is gebeurd, terwijl Px tijdens het interne onderzoek verklaart dat dit voorafgaande aan de aanhouding van H. is gebeurd. Gelet op de gedetailleerdheid van de verklaring die Px tijdens het interne onderzoek heeft afgelegd, hecht de Nationale ombudsman meer geloof aan die verklaring en gaat hij ervan uit dat de groep supporters voorafgaand aan de aanhouding van H. is gevorderd weg te gaan. Of verzoeker deel uitmaakte van die groep en/of zich ook daadwerkelijk bewust is geweest van de vordering, kan achteraf niet worden vastgesteld omdat tegenover de beweringen van Px daaromtrent de stellige ontkenning van verzoeker staat. Hoe dit ook zij, naar het oordeel van de Nationale ombudsman kan die eerder gegeven vordering sowieso niet als grondslag dienen voor de aanhouding van verzoeker en wel om de volgende reden.

Blijkens de verklaring van Px was de situatie op een gegeven moment weer enigszins onder controle. De groep supporters was immers op enige afstand van de politie gaan staan. Door de aanhouding van H. ontstond kennelijk opnieuw enig tumult. Hoeveel tijd tussen het terugdringen van de groep en de aanhouding van H. zat is niet meer na te gaan. In ieder geval was verzoeker over deze aanhouding verontwaardigd en heeft hij dit ook geuit. In het geval, zoals Px stelt, verzoeker daarbij dreigend op F. zou zijn afgelopen, had Px, gelet op het feit dat er sprake was van een nieuwe situatie, verzoeker (opnieuw)

persoonlijk moeten bevelen zich te verwijderen alsmede moeten waarschuwen dat hij bij het niet opvolgen van dat bevel, zou worden aangehouden. Slechts op die manier zou zekerheid zijn ontstaan over de vraag of verzoeker zich bewust was van het feit dat hij zich moest verwijderen en had verzoeker de keuze gehad dit bevel al dan niet op te volgen. Nu die vordering én die waarschuwing niet zijn gegeven, kon verzoeker niet wegens het niet-opvolgen van een bevel worden aangehouden. Het feit dat hier volgens Px geen tijd voor was, maakt dit niet anders nu het niemand kan worden verweten een niet-gegeven bevel niet te hebben opgevolgd.

13.3. Blijkens het meldingsformulier geweldsaanwending heeft Px verzoeker aangehouden omdat hij de indruk had dat verzoeker de aanhouding van H. door F. wilde beletten. Verzoeker ontkent dit. Hij zegt dat hij op enige afstand van de politieambtenaren zijn ongenoegen heeft geuit over de wijze waarop H. werd aangehouden. Mogelijk hield hij hierbij uit verontwaardiging zijn handen in de lucht geheven.

Als vaststaand kan naar het oordeel van de Nationale ombudsman in ieder geval worden aangenomen dat verzoeker, in eerste instantie staande op enige afstand van politieambtenaren Px en H., zijn armen, althans één daarvan, in de lucht geheven hield.

Gelet op het feit dat verder is komen vast te staan dat verzoeker zich hierbij afvroeg wat de bedoeling was van de aanhouding van H., acht de Nationale ombudsman het voldoende aannemelijk dat verzoeker op deze wijze zijn verontwaardiging over de aanhouding van H. heeft willen uiten. De vraag resteert of hij daarbij tevens op F. is toegelopen en heeft geprobeerd de aanhouding van H. te beletten. Voor de beantwoording van deze vraag is van belang dat de verklaring van Px op dit punt niet wordt ondersteund door enige andere verklaring. Politieambtenaar S. heeft zelfs verklaard dat hij niets heeft gemerkt van een supporter die tussen F. en de aangehouden man is komen in te staan. Ook F. heeft verklaard niets te hebben gezien. Dit betekent dat verzoeker F. in ieder geval niet op zodanige afstand was genaderd, dat F. zich door verzoeker belemmerd voelde bij de aanhouding van H. Bovendien heeft F. ook niets gezegd over de dreigende situatie waarin hij zich op dat moment volgens Px bevond ("F. was omringd door voetbalsupporters en kon geen kant op"). Kennelijk was daarvan in zijn ogen geen sprake. Op basis hiervan concludeert de Nationale ombudsman dan ook dat verzoeker wel zijn verontwaardiging over de aanhouding van H. heeft geuit maar dat niet aannemelijk is geworden dat hij heeft gepoogd om die aanhouding te beletten.

13.4. Op grond van het voorgaande is de Nationale ombudsman van oordeel dat de betrokken politieambtenaar verzoeker niet in redelijkheid heeft kunnen aanmerken als verdachte van het niet-opvolgen van een bevel dan wel het beletten van een ambtshandeling. Artikel 184 kon dan ook niet als juridische grondslag dienen voor de aanhouding van verzoeker.

De onderzochte gedraging is dan ook niet behoorlijk.

13.5. Nu is geoordeeld dat de aanhouding van verzoeker niet behoorlijk was, volgt daaruit ook dat de politie niet gerechtigd was geweld jegens verzoeker te gebruiken en ook op dat punt niet juist heeft gehandeld. Desondanks zal de Nationale ombudsman de beslissing om bij verzoekers aanhouding de diensthond in te zetten, in het hiernavolgende afzonderlijk beoordelen, uitgaande van de veronderstelde situatie dat de politieambtenaren wél bevoegd zouden zijn geweest verzoeker aan te houden.

II. Ten aanzien van het gebruik van geweld

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er verder over dat de politiehond, zonder voorafgaande waarschuwing, op hem is losgelaten en zich vervolgens in zijn arm heeft vastgebeten. Daarna zijn meerdere politieambtenaren op hem gesprongen, hebben hem aan zijn haren getrokken en op de grond gedrukt. Verzoeker gaf aan dat hij meerdere malen had geroepen dat de hond niet zijn jas maar zijn arm stevig vast had en dat de hond hem los moest laten. Pas na enige tijd werd de hond van hem afgehaald.

2. Bij zijn verzoekschrift zond verzoeker een aantal foto's mee. Op drie foto's is beschadigde kleding te zien; op twee foto's de gehechte pols van verzoeker.

3. Uit het van het incident opgemaakte proces-verbaal van bevindingen, het meldingsformulier geweldaanwending en de diverse processen-verbaal van verhoor blijkt in ieder geval dat bij de aanhouding van verzoeker een diensthond is ingezet, deze hond verzoeker ook daadwerkelijk heeft gebeten, de hond verzoeker niet na het eerste commando "los" heeft losgelaten, verzoeker hieraan verwondingen aan zijn armen en been overhield en verzoeker hiervoor in het ziekenhuis is behandeld.

4. De klachtencommissie van het regionale politiekorps Limburg Zuid heeft in het kader van de beoordeling van deze klacht overwogen dat de hond zonder commando op verzoeker afging, de hond verzoeker beet waarna verzoeker zich wist los te rukken, de hond daarop een politieambtenaar beet, vervolgens verzoeker in zijn arm beet en de hond niet losliet zodat werd overwogen de hond pijnprikkels toe te dienen. Gelet hierop concludeerde de klachtencommissie dat de verbalisant de hond niet in zijn macht had op grond waarvan de commissie de verklaring van verzoeker dat er sprake was van disproportioneel geweldsoptreden, aannemelijk achtte.

5. De korpsbeheerder deelde de conclusie van de klachtencommissie niet. Hij overwoog hierbij dat verzoeker zich uit de menigte had losgemaakt, zich op anderhalf à twee meter afstand van de politieambtenaren bevond, met gebalde rechtervuist op F. af kwam lopen en dat dit allemaal zo snel ging dat Px geen commando kon geven. Vervolgens was enkele malen het commando "los" geroepen, waarbij de hond werd vastgehouden en klem zat tussen verzoeker en het asfalt. De hoofdofficier van justitie had geconcludeerd dat

verbalisant Px bevoegd was tot het verrichten van de aanhouding, geoefend en gecertificeerd was in het gebruik van het ingezette geweldsmiddel en dit middel conform de wettelijke bepalingen was aangewend. De hoofdofficier achtte het politieoptreden dan ook rechtmatig en proportioneel welk standpunt de korpsbeheerder overnam.

Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman, bleef de korpsbeheerder bij dit eerder ingenomen standpunt.

6. In reactie op het aan hem toegestuurde verslag van bevindingen merkte politieambtenaar Px onder meer op dat verzoeker, nadat de hond hem in de arm had gebeten, ten val kwam en daarbij op de kop van de hond terecht was gekomen waardoor de hond klem was komen te zitten. Hierdoor had de hond verzoeker pas na enkele commando's los kunnen laten. Px ontkende verder de vaststelling van de klachtencommissie dat de hond ook nog een politieambtenaar had gebeten.

Beoordeling

7. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 2.). Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 4.). Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerste lid van de Politiewet is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste; zie Achtergrond, onder 5.).

8. Het inzetten van een diensthond valt onder het gebruik van geweld. De inzet van een politiehond is een zwaar geweldsmiddel, waarvan behoedzaam gebruik dient te worden gemaakt. De daadwerkelijke inzet van een diensthond moet, evenals iedere andere geweldstoepassing van de politie zoals hiervóór is overwogen, in overeenstemming zijn met de vereisten van subsidiariteit en proportionaliteit. Van geval tot geval zal moeten worden beoordeeld of het beoogde doel het gebruik van deze vorm van geweld rechtvaardigt en of dat doel niet op andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld moet bovendien zo mogelijk een waarschuwing vooraf gaan. Verder is het in dit verband van belang dat de politie controle blijft houden over de ingezette diensthond.

9. Mede gelet op het feit dat de inzet van een politiehond dient te worden gekwalificeerd als een zwaar geweldsmiddel, dient de politie terughoudend te zijn met het direct inzetten van een politiehond bij de aanhouding van een verzoeker. De vraag is dus of in dit geval,

ervan uitgaande dat de politieambtenaren gerechtigd zouden zijn geweest verzoeker aan te houden, sprake was van zodanige omstandigheden dat de inzet van de politiehond viel te rechtvaardigen. Deze omstandigheden kunnen onder meer gelegen zijn in het gedrag van de verdachte (bijvoorbeeld agressief gedrag en/of het zich verzetten tegen de aanhouding) en/of in de situatie ter plaatse (bijvoorbeeld een overmacht aan mensen die zich tegen de politie keert).

10. In dit geval is vast komen te staan dat niet eerst tegen verzoeker is gezegd dat hij was aangehouden en mee moest naar het politiebureau noch dat bij tegenwerking de hond zou worden ingezet. Van verzet was dus geen sprake. Dit betekent dat de politie bij de aanhouding van een zich niet verzettende verdachte direct is overgegaan tot de inzet van de politiehond en de hond daarbij direct de verdachte heeft laten bijten. Dit acht de Nationale ombudsman niet juist. Hij ziet niet in, zelfs in het geval verzoeker wel met gebalde vuist op F. zou zijn afgelopen, waarom niet eerst is getracht verzoeker met fysieke kracht tegen te houden. Daarbij had ook de hulp van de andere aanwezige politieambtenaren kunnen worden ingezet.

11. Nu de politieambtenaren eerst voor een minder ingrijpend middel hadden kunnen kiezen om verzoeker aan te kunnen houden, was de inzet van de diensthond niet in overeenstemming met het bepaalde in artikel 8 Politiewet. Dit leidt tot de conclusie dat verzoekers recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam is geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

12. Verder is vast komen te staan dat de hond niet op het eerste commando "los" heeft losgelaten. Dit is zeer kwalijk; een dergelijke handelwijze vergroot namelijk de kans op ernstig letsel. Tevens is een dergelijke situatie zeer beangstigend voor de verdachte. Hiermee is dan ook eveneens in strijd gehandeld met het grondrecht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

Ook op dit punt is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

13. Het bovenstaande vormt voor de Nationale ombudsman aanleiding om de korpsbeheerder de aanbeveling te doen opnieuw te beslissen op het verzoek om schadevergoeding, met inachtneming van het bovenstaande, maar ook van het navolgende.

14. Het redelijkheidsvereiste brengt mee dat bestuursorganen voorafgaand aan elk handelen, of dit nu een rechtshandeling of een feitelijke handeling betreft, het belang van het realiseren van een doelstelling afwegen tegen de belangen van de burger. In het licht van het realiseren van de doelstelling mag de uitkomst van die belangenafweging niet onredelijk zijn. Wat betreft de gehoudenheid tot schadevergoeding brengt het redelijkheidsvereiste mee dat het bestuursorgaan mag weigeren om financiële

aansprakelijkheid voor ontstane schade te aanvaarden indien het in redelijkheid het standpunt kan innemen niet verplicht te zijn tot vergoeding van de door de burger opgegeven schade. In dat geval kan het bestuursorgaan het aan de burger overlaten om vragen betreffende de onrechtmatigheid van het handelen of betreffende de overige voorwaarden om de schadeclaim toe te wijzen aan het oordeel van de burgerlijke rechter te onderwerpen. Dit is slechts anders indien op voorhand duidelijk is dat het standpunt van het bestuursorgaan niet houdbaar is in een civiele procedure. In dat geval is de afwijzing van een verzoek om schadevergoeding in strijd met het redelijkheidsvereiste.

15. Gelet op het feit dat de Nationale ombudsman heeft geoordeeld dat niet proportioneel is gehandeld door bij de aanhouding van verzoeker direct de diensthond in te zetten en voorts heeft geoordeeld dat het zeer kwalijk is dat de diensthond niet op het eerste commando "los" heeft losgelaten, moet worden geoordeeld dat de beheerder van het regionale politiekorps Limburg Zuid niet in redelijkheid heeft kunnen besluiten tot afwijzing van het verzoek om schadevergoeding. Een en ander geeft de Nationale ombudsman aanleiding tot het doen van een aanbeveling.

III. Ten aanzien van de klachtafhandeling

Bevindingen

1. Op 10 mei 2004 diende verzoeker een klacht in over het politieoptreden. Per brief van 28 mei 2004 zond verzoeker de politie in dit kader nog een aantal getuigenverklaringen toe. Blijkens de brief van de politie van 14 januari 2005 aan verzoeker, is de klacht vervolgens ter beoordeling aan de hoofdofficier van justitie te Maastricht gestuurd. De hoofdofficier liet verzoeker vervolgens per brief van 7 januari 2005 weten dat zijn beoordeling slechts de rechtmatigheid van het politieoptreden betrof en de vraag of er sprake was van strafbaar gedrag van de politieambtenaren. Hij concludeerde dat het politieoptreden rechtmatig en proportioneel was. Zijns inziens was er dan ook geen sprake van strafbaar gedrag van de politieambtenaren. De klacht van verzoeker betreffende de behoorlijkheid van het politieoptreden, had hij ter behandeling doorgezonden naar de regionaal klachtencoördinator van de politie.

2. In de brief van 14 januari 2005 van de politie verzocht de klachtencoördinator verzoeker om aan te geven of hij verdere behandeling van zijn klacht wenste. Daarop liet verzoeker de klachtencoördinator op 25 januari 2005 weten dat hij verdere behandeling van zijn klacht wenste. Hierop werd verzoeker op 8 maart 2005 door de klachtbehandelaar uitgenodigd voor een gesprek. Dit gesprek vond op 30 maart 2005 plaats. In vervolg op dit gesprek vond op 3 mei 2005 een tweede gesprek plaats. Daarin gaf verzoeker aan dat hij zijn klacht wilde voortzetten en een formele behandeling van zijn klacht wenste.

3. De klacht van verzoeker werd vervolgens voorgelegd aan de klachtencommissie van de politie Limburg Zuid. Op 20 oktober 2005 vond de mondelinge behandeling door de

klachtencommissie plaats waarna zij op 2 november 2005 advies aan de korpsbeheerder uitbracht. De klachtencommissie stelde vast dat de desbetreffende verbalisant verzoeker niet had gewaarschuwd c.q. gesommeerd zich te verwijderen. Nu het de commissie verder niet duidelijk was geworden dat er sprake was van een situatie waarin het voor de verbalisant onmogelijk was verzoeker te sommeren zich te verwijderen, achtte zij het politieoptreden op dit punt niet behoorlijk.

Verder oordeelde de commissie dat de verbalisant de politiehond niet in zijn macht had op grond waarvan de commissie de verklaring van verzoeker over het disproportionele geweldsoptreden aannemelijk achtte. Ook dit politieoptreden vond de klachtencommissie dan ook niet behoorlijk.

4. De korpsbeheerder deed de klacht van verzoeker op 11 april 2006 af. Daarin liet hij weten dat hij het standpunt van de klachtencommissie niet deelde en het advies dus niet overnam. In dit kader merkte hij als eerste op dat, gelet op wetenschappelijk onderzoek en de eigen opleidingservaringen van de politie, een afstand van zeven meter tussen politieagenten en omstanders als veilige afstand dient te gelden. Daaruit vloeit voort dat het geven van een waarschuwing binnen een afstand van zeven meter nagenoeg onmogelijk is. Gelet hierop kwam aan het verschil van inzicht met betrekking tot de onderlinge afstand geen doorslaggevende betekenis toe, aldus de korpsbeheerder.

Met betrekking tot het disproportionele geweldsoptreden oordeelde de korpsbeheerder dat de hoofdofficier eerder had geconcludeerd dat de politieoptreden rechtmatig en proportioneel was en hij had besloten dit standpunt over te nemen.

Met betrekking tot de lange behandelingsduur van verzoekers klacht, bood hij verzoeker zijn excuses aan.

Beoordeling

5. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. In het kader van de klachtafhandeling brengt dit beginsel onder meer mee dat burgers niet een kans mag worden ontnomen de relatie met het bestuursorgaan waar mogelijk te verbeteren. Het bestuursorgaan dient na ontvangst van de klacht doet er dan ook goed aan contact op te nemen met klager om te proberen of alsnog een oplossing kan worden gevonden voor het verschil.

6. In artikel 9 van de klachtenregeling van het regionale politiekorps Limburg Zuid is in dit kader bepaald dat binnen twee weken na de ontvangst van een klacht overleg wordt gevoerd met klager. Dit overleg dient er onder andere toe om te beoordelen of bemiddeling aangewezen is dan wel of de klacht voor verdere behandeling in aanmerking komt. In het geval de klacht niet middels bemiddeling of overleg met klager kan worden afgehandeld, dient de klacht ter advisering te worden voorgelegd aan de klachtencommissie.

7. In dit geval zijn er met verzoeker twee gesprekken gevoerd, namelijk op 30 maart 2005 en 3 mei 2005. Omdat uit die gesprekken duidelijk werd dat bemiddeling niet mogelijk was, (kennelijk omdat de verklaringen van verzoeker en de betrokken politieambtenaar te ver uiteenliepen en de hoofdofficier en de klachtbehandelaar zich op het standpunt stelden dat politieambtenaar Px juist had gehandeld) werd de klacht doorgestuurd aan de klachtencommissie. Nu eerst bekeken is of de klacht op informele wijze kon worden afgedaan en vervolgens, toen dit niet mogelijk bleek te zijn, de klacht is voorgelegd aan de klachtencommissie, is overeenkomstig het bepaalde in hoofdstuk 9 van de Awb gehandeld.

In zoverre is de onderzochte gedraging behoorlijk.

Ten aanzien van de behandelingsduur van de klacht.

8. Het vereiste van voortvarendheid houdt in dat een bestuursorgaan klachten in beginsel binnen de daarvoor gestelde wettelijke termijnen moet afhandelen. Op grond van de bepalingen uit de Awb en de Politiewet 1993 is de maximale klachtafhandelingstermijn voor de politie tien weken en veertien weken als er een klachtadviescommissie wordt ingeschakeld, welke termijn met maximaal vier weken kan worden verlengd en waarover de klager schriftelijk moet worden bericht. Verder uitstel is alleen mogelijk onder opgaaf van redenen en met instemming van de klager, waarbij het bestuursorgaan bovendien een zo kort mogelijke nieuwe termijn moet noemen. In de klachtenregeling van de politie Limburg Zuid is in artikel 16 eveneens bepaald dat een klacht binnen tien weken, dan wel binnen veertien weken indien advies wordt gevraagd aan de klachtencommissie, moet zijn afgehandeld. Indien deze termijnen niet worden gehaald, dient krachtens dit artikel tijdig, te weten vóór het verstrijken van de behandelingstermijn, een verdagingsbericht aan klager te worden gestuurd.

9. Vaststaat dat de afhandeling van verzoekers klacht bijna twee jaar heeft geduurd. In die tussentijd zijn geen verdagingsberichten aan verzoeker gestuurd. Hiermee is, zoals de korpsbeheerder ook in zijn beslissing van 11 april 2006 heeft erkend, sprake van een veel te lange behandelingsduur van de klacht waarvoor de korpsbeheerder verzoeker terecht zijn excuses heeft aangeboden.

Met de forse overschrijding van de maximaal toegestane termijn is dan ook in strijd gehandeld met het vereiste van voortvarendheid.

Op dit punt is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Limburg Zuid is

gegrond ten aanzien van:

- de aanhouding van verzoeker, wegens schending van het verbod op onrechtmatige vrijheidsontneming;
- de inzet van de diensthond, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam.

De door de Nationale ombudsman ambtshalve onderzochte gedraging is

niet behoorlijk ten aanzien van:

- de duur van de klachtbehandeling, wegens strijd met het vereiste van voortvarendheid;

behoorlijk ten aanzien van:

- de wijze van klachtafhandeling.

AANBEVELING

De beheerder van het regionale politiekorps Limburg Zuid wordt in overweging gegeven het afwijzende besluit op het verzoek om schadevergoeding te heroverwegen, met inachtneming van het oordeel dat hij niet in redelijkheid heeft kunnen besluiten verzoekers schade in het geheel niet te vergoeden.

Onderzoek

Op 2 oktober 2006 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer M. te Merkelbeek, ingediend door de heer S. Oord te Arnhem, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Limburg Zuid. Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Limburg Zuid, werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale politiekorps Limburg Zuid verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd drie betrokken politieambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Eén van hen maakte van deze gelegenheid gebruik.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Maastricht over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Betrokken ambtenaar L. berichtte dat het verslag hem geen aanleiding gaf tot het maken van opmerkingen.

De reacties van betrokken ambtenaar Px en verzoeker gaven aanleiding het verslag te wijzigen.

De korpsbeheerder en betrokken ambtenaar F. gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift met bijlagen van 29 september 2006.

Het op 4 oktober 2006 ontvangen sepotbericht.

De reactie van politieambtenaar F. van 26 november 2006 met bijlage.

Standpunt van de korpsbeheerder van 4 januari 2007, met daarbij gevoegd de beslissing van 7 juli 2006 van de verzekeraar op het verzoek om schadevergoeding.

De op 22 februari 2007 door de korpsbeheerder toegestuurde stukken, waaronder de beslissing van de hoofdofficier van justitie van 7 januari 2005 en het oordeel van de korpschef en de districtschef.

De reactie van verzoeker van 14 maart 2007.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Wetboek van Strafrecht

Artikel 184

"1. Hij die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of een vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast of door een ambtenaar belast met of bevoegd verklaard tot het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten, alsmede hij die opzettelijk enige handeling, door een van die ambtenaren ondernomen ter uitvoering van enig wettelijk voorschrift, belet, belemmert of vrijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."

2. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt"

3. Wetboek van Strafvordering

Artikel 27

"1. Als verdachte wordt vóórdat de vervolging is aangevangen, aangemerkt degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan eenig strafbaar feit voortvloeit.

2. Daarna wordt als verdachte aangemerkt degene tegen wien de vervolging is gericht.

3. De aan de verdachte toekomende rechten komen tevens toe aan de veroordeelde tegen wie een strafrechtelijk financieel onderzoek is ingesteld of te wien aanzien op een vordering van het openbaar ministerie als bedoeld in artikel 36e van het Wetboek van Strafrecht niet onherroepelijk is beslist."

Artikel 53

"1. In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

2. In zoodanig geval is de Officier van Justitie of hulpofficier bevoegd den verdachte, na aanhouding, naar eene plaats van verhoor te geleiden; hij kan ook diens aanhouding of voorgeleiding bevelen.

3. Geschiedt de aanhouding door een anderen opsporingsambtenaar, dan draagt deze zorg dat de aangehoudene ten spoedigste voor den Officier van Justitie of een van diens

hulpofficieren wordt geleid."

4. Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM)

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, van zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

5. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste en vijfde lid

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf.

(...)

5. De uitoefening van de bevoegdheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, dient in verhouding tot het beoogde doel redelijk en gematigd te zijn."

6. Klachtenregeling regiopolitie Limburg Zuid

Artikel 9: overleg tussen klachtbehandelaar en klager

"Binnen twee weken na de ontvangst van een klacht wordt overleg gevoerd met de klager. Dit overleg dient er onder andere toe om vast te stellen of de klacht door middel van bemiddeling kan worden afgehandeld en om vast te stellen in hoeverre de klacht voor verdere behandeling in aanmerking komt."

Artikel 16: verdaging

"Indien de korpsbeheerder er niet in slaagt een klacht binnen tien weken of, indien de klacht ter behandeling of advisering aan de commissie is voorgelegd, binnen veertien weken na ontvangst van het klaagschrift, af te doen, draagt hij er zorg voor dat de klager

en degene op wiens gedraging de klacht betrekking heeft vóór het verstrijken van de van toepassing zijnde termijn een mededeling van verdaging wordt gezonden."